

TOKO-KOKEESSA!

Tottelevaisuuskokeeseen meneminen tulee kyseeseen sitten, kun koira osaa kaikki koeluokan liikkeet ohjaajan haluamalla tavalla sekä sen kanssa on tehty riittävästi myös kokeenomaisia harjoituksia. Ennen tätä on hyvä huomioida muutamia oleellisia seikkoja, jotka vaikuttavat koesuorituksen onnistumiseen.

SÄÄNNÖT

Ennen koetta säännöt pitää opetella hyvin, tämä on mielestäni ohjaajan velvollisuus koiraan kohtaan, jotta ohjaaja ei pilaisi koiran suoritusta. Kannattaa opetella, mitä kokeeseen ja luokkaan kuuluu, mitä ja miten paljon käskyjä saa antaa, mitkä ovat hylkääviä virheitä jne. Epäselvät asiat ja tulkinnat kannattaa tarkistaa ”viisaammalta”. Koko koesuorituksen pitäisi olla pääpiirteissään selvillä, kun menee kokeeseen ja kokeita kannattaa käydä katsomassa etukäteen – siitä oppii paljon! Kun säännöt on pöntetty päähän ulkoa ja ohjaaja tietää koko ajan, mitä on tekemässä, ei kokeessa tule epävarmoja hetkiä (jotka koira kyllä huomaa), vaan ohjaaja pystyy toimimaan siellä kuten harjoituksissakin.

LIIKKEET

Koeliikkeet/asiat kannattaa opetella kunnolla, jotta kokeessakin ne onnistuisivat (ks. aikaisemmat jutut). Jos opettaa liikkeitä väärin tai huolimattomasti, niiden korjaamiseen menee myöhemmin paljon enemmän aikaa, kuin että opettaisi ne heti kunnolla. Eikä aikaa liikkeiden oikeanlaiseen opettamiseen mene juuri sen kauempaa kuin niiden opettamiseen vähän sinne päin. Koeliikkeiden tulisi olla valmiit riittävän ajoissa ennen koetta (vähintään kaksi viikkoa ennen koetta koira osaa liikkeet, sen jälkeen ennen koetta on aikaa kaksi viikkoa hioa niitä ja hakea hyvää tuntumaa kokeeseen).

HARJOITTELU

Hyvä harjoittelu korreloi lähes suoraan menestyksen kanssa (eli sanonta vain lahjattomat harjoittelevat ei oikein pidä paikkaansa...). Hyvään harjoitteluun sisältyy riittävän usein tapahtuvaa (3-5 kertaa viikossa) ja monipuolista harjoittelua erilaisissa paikoissa erilaisissa häiriöissä. Onnistumisprosentin on oltava treeneissä riittävän suuri, sillä jos niissä ei onnistu lähes joka kerta (vähintään 80-90%), tulee kokeessa onnistumaan vielä harvemmin.

Koiran mukaan pitää vaihdella kokeenomaisia ja osakohtaisia harjoituksia. Palkitsemisen tulisi vaihdella useasta palkkiosta todella vähään (esim. nami/lelupalkkka joka toisesta suorituksesta → kolme namia/lelupalkkaa koko treenin aikana), jotta koiralle ei tulisi kokeessa yllätyksenä se, että sitä ei palkita ollenkaan. Lisäksi palkitsemiseen pitäisi liittää sellaisia palkkioita, joita voi käyttää kokeessakin (suulliset kehut, pieni leikki, rapsuttelu tms. ennen nameja ja leluja harjoituksissa). Kokeenomaisien harjoitusten (koeliikkeet) ja osasuoritusten (esim. nopea maahanmeno, sivulletulon hiominen) harjoittelun pitäisi olla tasapainoissa eli ei vain jompaakumpaa aina.

KOEVIKOLLA

Koeviikolla ei kannata kokeilla sellaisia harjoituksia, joissa epäilee koiran epäonnistuvan eli ei tehdä liian vaikeita harjoituksia tai lisätä uusia häiriöitä. Koiraa ei kannata palkita ylenpalttisesti (jotta se toimisi kokeessakin, olisi iloinen, motivoitunut...) tai rangaista koiraa paljon (jotta se ei uskaltaisi tehdä kokeessa väärin) – palkitsemisen ja rankaisemisen tulisi olla ”keskimääräistä”. Koeviikolla ei myöskään kannata panostaa vain joko koeliikkeisiin tai osasuorituksiin, jälleen molempia tasapainoisesti.

KOKEESSA

Koepaikalla pitää olla ajoissa (vähintään ½ tuntia ennen oman luokkansa alkamista), koska hermot ovat muutenkin koepäivänä kireällä eikä myöhästely tai kiire ole tuolloin hyväksi. Ennen koetta kannattaa miettiä koiran kannalta seuraavat käytännön seikat:

- annetaanko koiralle aamulla ruokaa vai ei?
- pissa-kakkahommat kuntoon eli koira tekee tarpeensa ennen koetta
- koiran lenkitys: testattu ennen koetta, missä tilassa koira on sopivimmassa vireessä eli pitääkö esim. käydä kunnan pyörälenkki vai riittääkö pieni hihnakävely
- koiran vireystila: pitääkö koiraa innostaa ennen koetta (pieni leikkittäminen, noutojuttuja, riehuminen...) vai pitääkö sitä saada rauhallisemmaksi (koira saa tehdä nenätyötä, etsintätyöskentelyä, paljon tokoliikkeitä...)
- odotteleeko koira autossa, omassa häkissään vai jossain syrjemmällä kiinni vai kuljetetaanko sitä koko ajan mukana (viimeinen ei suositeltavaa)

Kun koepaikalle on tultu, käydään ensin ilmoittautumassa ja sitten tutustutaan koepaikkaan (missä kanttiini, koirien ulkoilutuspaikka, kehä, kehän ympäristö). Molempien eli koiran ja ohjaajan kannattaa käydä katselemassa ympärilleen hyvissä ajoin ennen omaa vuoroa, etenkin jos kyseessä on sisähalli tms., jossa outoja juttuja koiralle.

ENNEN OMAA VUOROA

Ennen kehään menoa ei liikkeitä hinkata toisensa jälkeen paniikissa - koepaikalla ei voida enää opettaa koiralle mitään, vaan harjoittelu tehty aikaisemmin. Jos joku liike on epävarma, sitä voi vahvistaa onnistumisilla juuri ennen kehää, mutta ei pidä pettyä, jos epävarma liike kehässä ei onnistukaan. Lähinnä vain virittävät treenit ovat sallittuja eli muutama liike, joista koira pitää ja niistä palkitaan kohtuudella. Eikä myöskään ennen koetta koiraa palkita (lahjota)/rangaista "varmuuden vuoksi", "jotta se toimisi kehässä" tms. – tämä ei toimi pitemmän päälle eikä usean liikkeen toistamisen jälkeen.

Ohjaajan kannattaa tehdä rentoutumisharjoituksia (syväänhengitys ja muut rentoutumiskeinot) ja mielikuvaharjoitteita (onnistuneiden suoritusten läpikäyminen mielessä) ennen kehäänmenoa.

KEHÄSSÄ

Jos on mahdollista, niin ennen omaa vuoroa voi katsoa pari muiden suoritusta, jotta ohjaaja tietää, missä kohdassa kehää liikkeet tehdään. Jos ei halua katsoa muiden suorituksia (paineet kertyvät tms.), niin tämän voi jättää kokonaan väliin. Enempää kuin muutama suoritus ei muiden suorituksia kannata katsoa, vaan loppuaika käytetään omaan suoritukseen keskittymiseen. Kehässä ollessa liikutaan normaalisti ja varmasti (tiedetään, minne ollaan menossa). Itse ei ennakoida liikkeitä/tapahtumia, vaan odotetaan aina liikkeenohjaajan käskytystä. Jos mieleen tulee yhtäkkiä jotain epäselvää tai ei muista liikettä, kysytään siitä liikkeenohjaajalta.

Koiraa ei kehässä käsketä koiraa ilman kontaktia, koska silloin lisäkäsken antamisen vaara on suuri. Harjoitellaan etukäteen joko kontaktisana (esim. valmis, katso, kyllä) tai koira opetetaan reagoimaan esim. hengitykseen (pidättäminen ennen käskytystä). Tai sitten opetetaan koiralle se, että se reagoi käskysanaan heti, vaikka ei olisikaan kontaktissa ohjaajaan. Huonon vaikutelman tuomarille antaa silloin, kun anelee koiralta kontaktia useaan otteeseen ennen liikettä ja samalla tämä monesti luo koirallekin epävarmuutta, kun ohjaaja toimii oudosti treeneihin verrattuna.

Jos kokeessa tapahtuu virhe, ajatukset suunnataan eteenpäin, ei purnata kehässä, lasketa pisteitä eikä aleta syytellä koiraa. Virheelle ei sen tapahtumisen jälkeen voi enää mitään, mutta loppuliikkeet voi tehdä edelleen hyvin ja jättää samalla katsojille ja tuomarille hyvän kuvan parista.

KOKEEN JÄLKEEN

Koevirheet pitäisi korjata heti. Kehässä ei siihen oikein pysty, joten kannattaa heti kehän jälkeen tehdä onnistunut suoritus (jos mahdollista) – ei kuitenkaan koiralle kostaen ja ilkeillen. Kehän

jälkeen koiraa voi palkita, jolloin hyvä tapa voisi olla se, että ottaa suoraan kehästä tullessa ilman muille juttelemista pari liikettä ja niiden jälkeen palkkaa koiran. Tällöin ei tule liian isoa eroa kehän ja ei-kehän välillä ja koira saa palkkion ikään kuin kokeessa. Kokeen jälkeen ei moitita tuomareita tai haukuta toisten suorituksia kovaan ääneen, koska se ei ole urheilijamaista käytöstä eikä sillä saa omaa suoritusta parannettua.

Rauhallisemmassa tilanteessa kokeen jälkeen pitäisi istahtaa hetkeksi miettimään:

- mikä meni hyvin/huonosti ja miksi?
- oliko koira hyvässä vireystilassa?
- onnistuivatko ennakkovalmistelut?
- toimiko ohjaaja kehässä oikein ja käskytti hyvin?
- miten koeympäristö vaikutti koiraan?

Em. arvioinnin pohjalta saa valmistautumis- ja harjoitteluvinkkejä seuraavia kokeita varten: koepäivän rutiinit (ulkoilutus, ruokinta, ennakkovalmistelut), mitä kannattaa tehdä juuri ennen kehäänmenoa, millaisia ohjaus/käskytysvirheitä tulee yrittää välttää ja millaisiin häiriöihin koiraa on totutettava.

TUOMARIN NÄKÖKULMASTA

Tuomarit kiinnittävät kehässä eri asioihin eri painotuksilla huomiota ja mieltymykset vaihtelevat. Tuomarina itse kiinnitän huomiota ensin koiraan ja ohjaajaa kehään tultaessa – juoksutarkastuksessa näkee jo hieman, minkälainen pari kehään on tulossa (onko koira aran oloinen, itsevarma, vilkas, rauhallinen sekä ohjaajan luonnetta myös samaan tapaan). Paikallaoloissa näkee lähinnä sen, onko koira varma ja rauhallinen koepaikalla eli piippaamiset jne. tulevat monesti heti alussa esille.

Varsinaisen koesuorituksen aloittaminen luo ensivaikutelman tuomarille – koiran kiinnostuneisuus ohjaajaa kohtaan, hännän asento, katseen kiinnittyminen ja koiran liikkumistyyli sekä rakenne (jotka antavat ennakkoa siitä, miten koira fyysisesti voisi suorittaa liikkeitä). Sen jälkeen ensimmäisen perusasennon ottaminen ja suorituksen aloittaminen ovat jo melkein ”puoli suoritusta” eli esim. joutuuko ohjaaja houkuttelemaan koiraa perusasentoon, miten nopeasti koira siihen tulee, kontaktin säilyminen, ohjaajan vartalooleet ja kuinka valmis ohjaaja on henkisesti suorituksen aloittamiseen (häslääkö ja kyseleekö paljon, astelee hermostuneesti jne.) Jos koira on kiinnostunut ohjaajasta (kontaktissa), ohjaaja keskittyy olennaiseen ja esiintyy varmasti, antaa se tuomarillekin hyvän vaikutelman parista.

Liikkeiden väliset ajat ja liikkeiden aloittamisnopeus vaikuttavat kokonaisvaikutelmaan. Jos ohjaaja joutuu jatkuvasti innostamaan laiskaa tai hillitsemään riehuvaa koiraa, ei se anna hyvää kuvaa parista. Liikkeiden aloittamisten tulisi olla suhteellisen nopeita, kun liikkeenohjaaja näyttää aloituspaikan, pitäisi ohjaajan siirtyä siihen reippaasti ja ottaa koiran heti perusasentoon ja sitten liikkeen voikin aloittaa. Kokonaisvaikutelmaan vaikuttaa myös se, miten ohjaaja toimii mahdollisen virheen jälkeen – hyvä ohjaaja pääsee siitä nopeasti ohi eikä ala kehässä kiukutella koiralle.

Liikkeiden suorittamisessa katson itse sekä teknistä osaamista että liikkeestä syntyvää ”taiteellista vaikutelmaa”. Suoritus voi olla teknisesti hyvä, mutta siitä voi puuttua ”taiteellinen puoli” eli esim. työskentely on laiskaa, ilotonta, epävarmaa, ylikiihtynyttä tai ohjaaja tekee virheitä (eleet, avut, vartaloliikkeet, katsomiset kohti koiraa jne.). Liikkeet voivat myös olla taiteellisesti hyviä, mutta teknisellä puolella voi sitten olla virheitä (koira tekee innokkaasti, häntä heiluen, mutta se on opetettu väärin tai tekee jostain syystä liikkeen huonosti). Ideaalinen suoritus on teknisesti hyvä (koira tottelee käskyä heti, ohjaajan käskytyks on asiallista, ei apuja, koira tekee oikean liikkeen oikealla tavalla riittävän nopeasti) ja taiteellisenkin vaikutelma löytyy (koira näyttää nauttivan työskentelystä, sen olemus on varma ja sopivasti virittynyt, hännän heilumistakin voi löytyä). Tällaisen suorituksen katsomisesta nauttii myös yleisö ja vaikka parivaljakko ei onnistuisikaan kaikessa, jää heistä kuitenkin positiivinen mielikuva kokeen jälkeenkin.

ENEMMÄN KUIN KILPAILIJA?

Tottelevaisuuskokeissa voi kilpailemisen lisäksi toimia myös monissa toimitsija- ja kouluttajatehtävissä. TOKO koulutusohjaajakurssille voi mennä oppimaan lisää koiran ja koirien omistajien kouluttamisesta. Päästäkseen kurssille on suotavaa, että on jo käynyt kokeessa oman koiransa kanssa. Ja vanha totuus on se, että oppiakseen ja ymmärtääkseen todella esim. koiran kouluttamista paras tapa on kouluttaa muita – siitä oppii jopa enemmän kuin pelkästään oman koiransa kouluttamisesta.

TOKO liikkeenohjaajakurssille pääsee, kun on suorittanut koulutusohjaajakurssin ja sen vaatimat kymmenen koulutusharjoittelua. Liikkeenohjauksesta on paljon apua myös silloin, kun on itse kokeessa – säännöt oppii silloin todella hyvin, osaa toimia kehässä varmasti ja tietää, miten asiat pitää kokeessa tehdä.

TOKO koetoimitsijakurssin käytyään voi toimia tokossa vastaavana koetoimitsijana eli henkilönä, joka vastaa kokeen kulusta. Kaikkien em. kurssien jälkeen innostuneet harrastajat voivat hakeutua muutaman vuoden välein järjestettävälle tuomarikurssille, jossa sääntötuntemus tarkistetaan pilkun tarkkuudella. Tuomarointi sopii etenkin sellaisille, jotka haluavat vaikuttaa kokonaisuudessaan tokon tasoon Suomessa, sääntöihin sekä tokon arvostukseen ja harrastamiseen Suomessa.

Lisäksi eri puolilla Suomea järjestetään paljon tokoluentoja, kursseja ja leirejä, joihin voi ottaa osaa ja nappailla sieltä vinkkejä omaa harjoittelua varten. Sekä kannattaa tietysti lukea monipuolisesti paljon koirasta ja sen kouluttamisesta.

Iloisia tokohetkiä ja harjoituksia kaikille!